

Uchwała Nr 37/2026
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 30 września 2026 r.

dotycząca projektu Ustawy
pn. „Rozporządzenie w sprawie oceny działalności naukowej”

Po rozpatrzeniu projektu pn. „Rozporządzenie w sprawie oceny działalności naukowej”, przekazanego pismem Sekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego - dr Karoliny Ziolo-Pużuk z dnia 06 sierpnia 2026 r. (znak: DN- WEN.591.39.2026.KB), Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego, po zapoznaniu się z projektem, dziękuje za zaproszenie do zgłaszania uwag w trybie prekonsultacji do ww. projektu. Dziękujemy za możliwość wczesnego włączenia się w prace nad aktem, który w istotny sposób kształtuje warunki uprawiania nauki w Polsce.

Doceniamy podejmowane próby porządkowania procesu ewaluacji osiągnięć naukowych. Ocena działalności naukowej jest niezbędnym elementem odpowiedzialnego zarządzania polityką naukową, a starania o jej większą klarowność i przewidywalność zasługują na poparcie. Jednocześnie wyrażamy przekonanie, że obecny system ewaluacji jest niedoskonały. Jego nadmierna szczegółowość sprawia, że uwaga badaczy i badaczek koncentruje się na detalach związanych ze zdobywaniem kolejnych punktów, a nie na uprawianiu dobrej nauki, polegającej na stawianiu ambitnych pytań badawczych, prowadzeniu rzetelnych badań i uczciwym upowszechnianiu ich wyników. Ocena, która miała służyć rozwojowi nauki, coraz częściej kieruje wysiłki badaczek i badaczy ku „optymalizacji punktowej”, co pozostaje w sprzeczności z jej podstawowym celem i może skłaniać do działań niezgodnych z duchem rzetelności naukowej.

Dostrzegamy przy tym postępujące komplikowanie algorytmu oceny, który w zamierzeniu autorów projektu ma „uszczelnić” system. Kolejne modyfikacje, choć podejmowane w dobrej wierze, zwiększają liczbę parametrów, wyjątków i współczynników, przez co system staje się coraz bardziej skomplikowany i trudny do zrozumienia nie tylko dla środowiska akademickiego, lecz także dla administracji odpowiedzialnej za jego stosowanie. Utrata przejrzystości osłabia zaufanie do wyników ewaluacji i utrudnia świadome planowanie strategii rozwoju jednostek naukowych. W dodatku premiuje te jednostki, które „rozgryzły system”, znalazły jego słabe strony i wykorzystały je do osiągnięcia nieuzasadnionych korzyści – niekoniecznie dokonując przy tym rzeczywistych postępów naukowych.

Wątpliwości budzi w tym kontekście także proponowany dwufilarowy model oceny. Połączenie dotychczasowej, opartej na mierzalnych osiągnięciach ewaluacji z dodatkową oceną ekspercką potencjału instytucji może w praktyce oznaczać nie uproszczenie, lecz rozszerzenie obowiązków sprawozdawczych. Istnieje ryzyko, że jednostki naukowe będą zmuszone równolegle dostosowywać się do szczegółowych reguł parametrycznych oraz przygotowywać rozbudowaną dokumentację na potrzeby oceny eksperckiej. Każde takie dodatkowe obciążenie administracyjne oznacza czas i zasoby, które nie są przeznaczane na badania, kształcenie czy działalność ekspercką.

Wśród negatywnych skutków obecnych rozwiązań chcemy zwrócić uwagę na jeden szczególnie istotny: system oceny nie premiuje interdyscyplinarności. Tymczasem to właśnie na styku dyscyplin powstaje wiele najważniejszych osiągnięć współczesnej nauki, a wyzwania cywilizacyjne wymagają współpracy ponad podziałami dziedzinowymi. Obecna konstrukcja oceny, oparta na przypisaniu dorobku do wyodrębnionych dyscyplin, może zniechęcać do podejmowania takich badań. **Problem ten może dodatkowo pogłębić powiązanie możliwości ewaluacji ze stabilnym minimum kadrowym w ramach pojedynczej dyscypliny. Rozwiązanie takie może skłaniać instytucje do utrwalania istniejących struktur dyscyplinowych zamiast tworzenia elastycznych zespołów badawczych odpowiadających rzeczywistym problemom naukowym.**

Należy także zwrócić uwagę, że wymogi dotyczące minimum kadrowego mogą w sposób szczególny dotknąć mniejsze, wyspecjalizowane lub nowo powstające ośrodki. Ich potencjał naukowy nie zawsze znajduje odzwierciedlenie w liczbie pełnoetatowych pracowników przypisanych do jednej dyscypliny. System ewaluacji powinien unikać rozwiązań, które prowadzą do utrzymywania struktur kadrowych przede wszystkim w celu spełnienia wymogów formalnych, a nie ze względu na rzeczywiste potrzeby prowadzenia badań i rozwoju jednostki.

Zasadne byłoby również wprowadzenie mechanizmu okresowej oceny samego systemu ewaluacji. Po zakończeniu każdego cyklu należy przeanalizować nie tylko jego wyniki, lecz także skutki regulacyjne, w szczególności wpływ przyjętych rozwiązań na politykę kadrową podmiotów, mobilność naukowców, współpracę interdyscyplinarną oraz skalę obciążeń administracyjnych. Pozwoliłoby to także identyfikować mechanizmy wywołujące zachowania optymalizacyjne, które nie przekładają się na rzeczywisty wzrost jakości działalności naukowej.

Z tych powodów namawiamy do dokonania maksymalnych uproszczeń i zwiększenia przejrzystości systemu. Prostsze reguły, jasno wskazujące, co i dlaczego podlega ocenie, pozwolą przywrócić właściwą proporcję między ewaluacją a samą pracą badawczą. System oceny powinien wspierać jakość, odwagę badawczą i współpracę, a nie generować kolejne bodźce do administracyjnej optymalizacji działalności naukowej.

Niezależnie od naszego stanowiska, szczegółowe postulaty Rada Główna Nauki i Szkolnictwa przedstawia w załączonej tabeli. Prosimy o uważne zapoznanie się z nią i uwzględnienie zawartych w niej propozycji w dalszych pracach nad projektem. Pozostajemy otwarci na dialog i gotowi do udziału w kolejnych etapach konsultacji.

Uchwałę otrzymuje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Marcin
Pałys

Marcin Pałys
2026.09.30
08:41:05 +02'00'

dr hab. Marcin Pałys, prof. UW